

Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Parazitoloji Laboratuvarına Başvuran 0-14 Yaş Çocuklarda Bağırsak Parazitlerinin Dağılımı

Gülnaz ÇULHA¹, Özlem SANGÜN², Faruk İNCECİK²

Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi ¹Parazitoloji Anabilim Dalı, ²Pediyatri Anabilim Dalı, Antakya, Hatay

ÖZET: Bu çalışmada Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Parazitoloji Laboratuvarı'na başvuran yaşları 0-14 arasında değişen gastrointestinal ve anal kaşıntı şikâyetleri ile başvuran 602 (285 kız, 312 erkek) çocuk hastada parazit sıklığı ve tiplerini belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu hastalardan istenilen laboratuvar tetkiklerinde 561 gaita incelenmesi ve 534 selofanlı lam incelenmiştir. Yapılan 561 (278 erkek, 283 kız) dışkı örneğinin mikroskopik incelemesinde 50 erkek ve 54 kız olmak üzere toplam 104 örnekte bir ve birden fazla bağırsak paraziti saptanmıştır. Saptanan parazitler sayısı ve dağılımı şu şekildedir; 24 (%4,27) *Giardia intestinalis*, 9 (%1,64) *Entamoeba histolytica*, 3 (%0,53) *Taenia saginata*, 4 (%0,71) *Dicrocoelium dendriticum*, 51 (%9,09) *Blastocystis hominis*, 1 (%0,17) *Enterobius vermicularis*, 1 (%0,17) *Entamoeba coli*, 1 (%0,17) *Entamoeba histolytica* + *Blastocystis hominis*, 5 (%0,89) *Giardia intestinalis* + *Blastocystis hominis*, 1 (%0,17) *Entamoeba coli*+*Blastocystis hominis*, 1 (%0,17) *Giardia intestinalis*+*Blastocystis hominis*+*Hymenolepis nana*, 1 (%0,17) *Blastocystis hominis*+*Enterobius vermicularis*+*Entamoeba coli*'dir. İncelenen 534 selofanlı lam örneğinden 85 (%15,91)'i pozitif bulunmuştur.

Anahtar sözcükler: Bağırsak parazitleri, çocuklarda, Hatay

Distribution of Intestinal Parasites in Children Aged between 0 and 14 Presenting at the Laboratory of Parasitology of the Mustafa Kemal University Medical School

SUMMARY: The aim of this study was to determine the parasite frequency in children from 0-14 years old who had presented at the parasitology laboratory of the Mustafa Kemal University Medicine School complaining of gastrointestinal and anal pruritus. During the laboratory investigation, 561 fecal specimens and 534 cellophane tapes obtained from the patients were examined. After the microscope examination of 561 feces samples, it was found that 104 of these samples (from 50 boys and 54 girls) contained one or more intestinal parasites. The number and distribution of these parasites in the specimens was as follows: 24 (4.27%) *Giardia intestinalis*, 9 (1.64%) *Entamoeba histolytica*, 3 (0.53%) *Taenia saginata*, 4 (0.71%) *Dicrocoelium dendriticum*, 51 (9.09%) *Blastocystis hominis*, 1 (0.17%) *Enterobius vermicularis*, 1 (0.17%) *Entamoeba coli*, 1 (0.17%) *Entamoeba histolytica* + *Blastocystis hominis*, 5 (0.89%) *Giardia intestinalis* + *Blastocystis hominis*, 1 (0.17%) *Entamoeba coli* + *Blastocystis hominis*, 1 (0.17%) *Giardia intestinalis* + *Blastocystis hominis* + *Hymenolepis nana*, 1 (0.17%) *Blastocystis hominis* + *Enterobius vermicularis* + *Entamoeba coli*. Out of the 534 cellophane tapes, 85 were found to be positive.

Key words: Intestinal parasites, children, Hatay, Turkey

GİRİŞ

Bağırsak parazitlerinin oluşturduğu enfeksiyonlar gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkeler de önemli bir sağlık problemidir. Ülkemizin ılıman bir iklimde bulunması, ekonomik koşulların ve toplumun eğitim seviyesinin düşük olması, büyük bir alt yapı eksikliğinin bulunması ve halkımızın yeteri kadar parazit enfeksiyonları hakkında bilgilendirilmemesi bağırsak parazit enfeksiyonlarının ülkemizdeki yaygınlığının önemli nedenlerindedir (1, 2, 5, 11).

Çocuklarda parazit enfeksiyonları erginlere göre daha yüksek oranlarda görülmektedir. Bunun önemli sebeplerinin başında erginlere göre kişisel hijyenin tam olarak gelişmemesi ve birbirleriyle olan yakın ilişkileri gelmektedir (12).

Çalışmamızda Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Parazitoloji laboratuvarına başvuran çocuk hastalarda bulaşması kolay olan ve değişik semptomlarla ortaya çıkan parazit hastalıklarının çocuklardaki yaygınlığını ortaya çıkarmak ve parazit tiplerini belirlemeyi amaçlamaktayız.

Geliş tarihi/Submission date: 18 Ocak/18 January 2005

Kabul tarihi/Accepted date: 05 Ekim/05 October 2005

Yazışma /Corresponding Author: Gülnaz Çulha

Tel: -

Fax: -

E-mail: gulnazculha@yahoo.com

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu çalışmada Ekim 2003-Agustos 2004 tarihleri arasında Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Parazitoloji Laboratuvarı'na başvuran, yaşları 0-14 arasında değişen, gastrointestinal şikâyetler ve anal kaşıntı yakınmaları olan toplam 602 (285 kız, 312 erkek) çocuk hasta incelenmeye alındı. Bu hastalardan istenilen laboratuvar tetkiklerinde 561 dışkı incelenmesi ve 534 selofanlı lam incelenmiştir. Örnekler direkt mikroskopik tetkik için serum fizyolojik ve formoleter santrifüj yöntemiyle hazırlandıktan sonra lügolle önce 10X sonra 40X objektifte incelenmiştir.

BULGULAR

Mustafa Kemal Üniversitesi Parazitoloji laboratuvarına yaşları 0-14 arasında değişen gastrointestinal ve anal kaşıntı şikâyetleri ile başvuran 602 (285 kız, 312 erkek) çocuk hastada parazit sıklığı belirlenmiştir. Bu amaçla 561 dışkı incelenmesi ve 534 selofanlı lam incelenmiştir. Yapılan 561 (278 erkek, 283 kız) dışkı örneğinin mikroskopik incelemesinde 50 erkek ve 54 kız olmak üzere toplam 104 örnekte bir ve birden fazla bağırsak paraziti saptanmıştır. Saptanan parazitlerin sayısı ve dağılımı şu şekildedir; 24 (%4,27) *Giardia intestinalis*, 9 (%1,64) *Entamoeba histolytica*, 3 (%0,53) *Taenia saginata*, 4 (%0,71) *Dicrocoelium dendriticum*, 51 (%9,09) *Blastocystis hominis*, 1 (%0,17) *Enterobius vermicularis*, 1 (%0,17) *Entamoeba coli*, 1 (%0,17) *Entamoeba histolytica* + *Blastocystis hominis*, 5 (%0,89) *Giardia intestinalis* + *Blastocystis hominis*, 1 (%0,17) *Entamoeba coli* + *Blastocystis hominis*, 1 (%0,17) *Giardia intestinalis* + *Blastocystis hominis* + *Hymenolepis nana*, 1 (%0,17) *Blastocystis hominis* + *Enterobius vermicularis* + *Entamoeba coli*'dir. İncelenen 534 selofanlı lam örneğinden 85 (%15,91)'i pozitif bulunmuştur.

Tablo 1. Belirlenen parazit ve oranları.

Görülen Parazit	Sayı	%
<i>Giardia intestinalis</i>	32	17,08
<i>Entamoeba histolytica</i>	10	5,02
<i>Taenia saginata</i>	3	1,5
<i>Dicrocoelium dendriticum</i>	4	2,01
<i>Blastocystis hominis</i>	60	29,18
<i>Enterobius vermicularis</i>	87	43,71
<i>Entamoeba coli</i>	3	1,5
Toplam	199	100

Tablo 2. Cinsiyete göre parazit görülme oranları

Cinsiyet	Parazit var		Parazit yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kız	54	18,9	231	81,1	285	22,7
Erkek	50	16	262	84	312	77,3

TARTIŞMA

Paraziter hastalıklar toplumun bütün kesimlerini etkilemekle beraber büyümekte ve gelişmekte olan çocukları daha çok etkilemektedir. Özellikle 0-7 ve 0-14 yaş grubu çocuklarda psikolojik bozuklukların yanı sıra, bedensel ve zihinsel gelişme geriliğine neden olmaktadır.

Çocukların gelişimini olumsuz yönde etkileyen bağırsak parazitleri yeryüzünün değişik bölgelerinde farklı oranlarda görülür. Özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yaygındır ve çevre ve toplumun sosyo-ekonomik yapısı ile yakından ilgilidir.

Demirel ve ark. (3) tarafından yapılan çalışmada Manisa Moris Şinasi Çocuk Hastanesi Mikrobiyoloji laboratuvarına Ocak 2001-Ocak 2003 ayları arasında, ishal, karın ağrısı, bulantı-kusma gibi gastrointestinal şikâyetler ile başvuran olgular cinse, yaşa ve yaşadığı mahallelere göre parazitlerin görülme sıklığı değerlendirilmiştir. Yapılan incelemede 1913 dışkı mikroskopik incelemesinden 169 (%19,2) kız, 204 (%19,7) erkek olmak üzere toplam 373 (%19,5) olguda parazit saptanmıştır. Selofanlı lam yöntemi ile yapılan bakıda 60 (%14) kişide *E.vermicularis* yumurtaları saptanmıştır.

Kaplan ve ark. (7) tarafında 2002 yılında Elazığ'da yapılan çalışmada 9327 erkeğin 1434'ünde (%8,02), 8550 kadının 1443'ünde (%8,07) ve toplam 17877 olgunun 2877'sinde (%16,09) parazitizasyon saptanmıştır.

Malatya'da Direkel ve ark. (4) tarafından 2002 yılında yapılan çalışmada çeşitli yaş gruplarındaki 233'ü kadın 299'u erkek toplam 532 kişi bağırsak parazitleri yönünden incelenmiş 287 kişide (%53,9) bir veya birden fazla parazit saptanmıştır.

İnceboz ve ark. (6) tarafından yapılan çalışmada İzmir Behçet Uz Eğitim ve Araştırma Çocuk Hastanesi Parazitoloji laboratuvarına ishal, karın ağrısı, bulantı-kusma gibi gastrointestinal şikâyetler ile başvuran hastalardan alınan selofanlı lam ve dışkı örnekleri cinse, yaşa, aylara göre parazitlerin görülme sıklığı değerlendirilmiştir. Yapılan incelemede 7703 dışkı mikroskopik incelemesinden 676 (%19,1)'sı kadın, 811 (%19,5)'i erkek olmak üzere toplam 1487 (%19,3) olguda bağırsak paraziti bulunmuştur.

Şenel ve ark. (10) tarafından 2002'de yapılan çalışmada 99 çocuktan dışkı ve selofanlı lam örnekleri alınarak incelenmiştir. İncelenen örneklerin 25'inde (%25,2) bağırsak paraziti saptanmıştır. Saptanan bu parazitlerin türlere göre dağılımı yapıldığında, 15 çocukta (%15) *Giardia intestinalis*, 9 çocukta (%9,1) *Enterobius vermicularis*, 3 çocukta (%3) *Entamoeba coli* ve 2 çocukta (%2) *Entamoeba histolytica* saptanmıştır.

Zeyrek ve ark. (13) tarafından 2003 yılında yapılan çalışmada Şanlıurfa'da farklı üç ilköğretim okulundaki toplam 948 öğrencide bağırsak parazitlerinin dağılımı araştırılmış 588'inde (%62) bir ya da birden fazla bağırsak paraziti rastlanmıştır. Saptanan parazitlerin türlere göre dağılımı: *Ascaris*

lumbricoides 404 (%68,7), *Giardia intestinalis* 78 (%13,2), *Hymenolepis nana* 50 (%8,5), *Trichuris trichiura* 6 (%1,02), *Entamoeba histolytica* 20 (%3,40), *Entamoeba coli* 10 (%1,70), *Taenia saginata* 16 (%2,72), *Enterobius vermicularis* 4 (%0,68) olarak bulunmuştur.

Suay ve ark. (9) tarafından Diyarbakır'da yapılan çalışmada Dicle Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji Bölümü Parazitoloji Laboratuvarına başvuran 0-7 yaş ve 7-12 yaş grupları olmak üzere toplam 1133 çocuk incelenmiştir. 0-7 yaş grubu 420 çocuğun 189 (%45)'unda, 7-12 yaş grubu çocuktan 326 (%47, 4)'sında (toplam 515 çocukta) çeşitli bağırsak parazitleri görülmüştür.

Hatay bölgesinde bağırsak parazitleri ile ilgili olarak yapılan çalışmalar çok azdır. Özcan ve ark. (8) (1994) Hatay'ın değişik bölgelerinde 5 ilkokulda bağırsak parazit taraması yapmışlardır. Yapılan çalışmada 6-12 yaş grubu çocuklarda toplam 1070 selofan lam ve 1159 dışkı örneği toplanmıştır. Selofanlı lam örneklerin 422'sinde (%39,44), dışkı örneklerinin 293'ünde (%25,28) bağırsak parazitine rastlanmıştır.

Bu çalışmadan başka Hatay bölgesinde bağırsak parazitleri ile ilgili olarak herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Sonuç olarak bizim yaptığımız çalışmada diğer bölgelerde yapılan çalışmalar ile uyumlu bulunmuş, basit hijyenik önlemlerle korunulması mümkün olan paraziter hastalıkların bölgemizde de yüksek sıklıkla görülmesi dikkat çekici bulunmuştur.

KAYNAKLAR

1. **Aydemir M**, 1996. İstanbul'da Bir Laboratuvardaki On Yıllık Bağırsak Parazitleri İnceleme Sonuçları. *T Parazitol Derg*, 20(1): 91-96.
2. **Demirci M, Kaya S, Demirdal T, Arıdoğan Cicioğlu B**, 2003. Bağırsak Parazitizonda Tuvalet Eğitimi ve Temizliğin Önemi. *T Parazitol Derg*, 27 (3) : 211-213.
3. **Demirel MM, İnceboz T, Tosun SY**, 2003. Manisa Moris Şinasi Çocuk hastanesi'ne Manisa merkezinden başvuran hastalarda mahallelere göre bağırsak parazitlerinin araştırılması. *T Parazitol Derg*, 27(4):262-265.
4. **Direkel Ş, Özerel İH, Bayraktar MR**, 2002. Malatya Merkezinde Bağırsak Parazitlerinin Dağılımı. *T Parazitol Derg*, 26(1): 52-55.
5. **Gültekin B, Zekioglu A, Ek RO, Temoçin S, Ertuğ S**, 2003. Kapalı Havuzda Yüzme Sporu Yapan Çocuklarda Bağırsak Parazitlerinin Araştırılması. *T Parazitol Derg*, 27 (3) : 207-210.
6. **İnceboz T, Ayhan Y, İnan S**, 2002. İzmir Bahçet Uz Çocuk Hastanesi'nde Retrospektif Olarak Bağırsak Parazitlerinin Araştırılması. *T Parazitol Derg*, 2002, 26(2):205-207.
7. **Kaplan M, Kuk S, Gödekmerdan A, Demirağ K, Kalkan A**, 2002. 1997-2001 Yılları Arasında Fırat Tıp Fakültesi Parazitoloji Laboratuvarında Dışkının Parazitolojik İnceleme Sonuçları. *T Parazitol Derg*, 26(2): 208-211.
8. **Özcan K, Kotlaş S, Tanviverdi S, Yiğit S, Sadr YE**, 1994. Hatay'daki Bazı İlkokullarda Bağırsak Parazitlerinin Araştırılması. *T Parazitol Derg*, 18 (4): 461-468.
9. **Suay A, Mete Ö, Elçi S**, 1995. 0-7 ve 7-12 Yaş Grubu Çocuklarda Barsak Parazitlerinin Araştırılması. *T Parazitol Derg*, 19(3): 381-384.
10. **Şenel S, Özçelik S, Değerli S**, 2002. Çocuklarda Bağırsak Parazitizoları Ve Eozinofili Arasındaki İlişkinin Araştırılması. *T Parazitol Derg*, 2002, 26(3):274-277.
11. **Taşçı S**, 1994. Manisa Halk Sağlığı Laboratuvarlarında 1989-1993 Yılları Arasında Saptanan Barsak Parazitlerinin Epidemiyolojik Olarak Değerlendirilmesi. *T Parazitol Derg*, 18 (4) : 452-455.
12. **Yılmaz H, Cesur Y, Özkaya E, Gödekmerdan A, Gül A**, 1997. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Parazitoloji Laboratuvarına Başvuran 0-13 Yaş Grubu Çocuklarda Barsak Parazitlerinin Dağılımı. *T Parazitol Derg*, 21 (4) : 387- 390.
13. **Zeyrek FY, Zeyrek CD, Özbilge H, Mızraklı AU**, 2003. Şanlıurfa'da İlköğretim çocuklarında bağırsak parazitlerinin dağılımını etkileyen faktörler ve büyümeye etkisi. *T Parazitol Derg*, 27(3): 203-206.